

POSTANOWIENIE

25 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 25 czerwca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa R. M. i I. M.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 23 listopada 2022 r., I ACa 1606/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz R. M. i I. M. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. w W. (dalej: bank) wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, oddalającego apelację skarżącego w sprawie o zapłatę z powództwa R. M. i I. M..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Ujęła je w formę czterech pytań. Pierwsze dwa dotyczyły możliwości (i ewentualnych zasad) dalszego wykonywania konsumenckiej umowy kredytu denominowanego w walucie obcej po wyeliminowaniu z niej, uznanych za niedozwolone na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., postanowień dotyczących ustalania kursów walut. Trzecie zagadnienie odnosiło się do wzajemnego charakteru umowy kredytu i możliwości korzystania przez kredytodawcę z prawa zatrzymania w razie uznania takiej umowy za nieważną po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych. Czwarte pytanie dotyczyło dopuszczalności wydania wyroku „ustalającego nieważność umowy o kredyt denominowany do waluty obcej w sytuacji braku pouczenia przez Sąd rozpoznający sprawę powoda posiadającego status konsumenta o wszystkich skutkach związanych z ustaleniem nieważności umowy [...]”, jak również tego, czy „pouczenie konsumenta o możliwym rozstrzygnięciu sprawy na podstawie art. 156¹ k.p.c. o skutkach nieważności umowy oraz czy świadomość skutków ustalenia nieważności umowy jest materialnoprawna przesłanką orzeczenia o nieważności umowy?”.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (zob. postanowienie SN z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego

wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Żadne z zagadnień prawnych przedstawionych przez bank nie cechuje się nowością; wszystkie z nich zostały już rozstrzygnięte, a przy tym ostatnie, czwarte z pytań nie dotyczy w istocie poważnego problemu prawnego.

Wstępnie należy wskazać, że, wobec braku podstaw do podjęcia działań unormowanych w art. 88 § 1 u.s.n., przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy Sąd Najwyższy pozostaje, na mocy art. 87 § 1 u.s.n., związany stanowiskiem wyrażonym w sentencji uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej – z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. W uchwale tej orzeczono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Jednocześnie stwierdzono, iż w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Oznacza to, że pierwsze dwa zagadnienia, które sformułował bank, uległy dezaktualizacji - kwestia możliwości dalszego wykonywania konsumenckiej umowy kredytu denominowanego w walucie obcej po wyeliminowaniu z niej, uznanych za niedozwolone na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., postanowień związanych z denominacją została już rozstrzygnięta wspomnianą uchwałą, a zarazem kierunek tego rozstrzygnięcia nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność.

Także kwestia dotycząca prawa zatrzymania nie może być uznana za istotne zagadnienie prawne. Problem dopuszczalności skorzystania z tego prawa

w sprawach takich jak niniejsza rozwiązała bowiem (negatywnie dla skarżącego) uchwała – 7 – Sądu Najwyższego z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, a niezależnie od tego także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyrok TSUE z 4 grudnia 2023 r., C-28/22, TL i WE przeciwko syndykowi masy upadłości Getin Noble Bank S.A., dawniej Getin Noble Bank S.A. oraz postanowienie TSUE z 8 maja 2024 r., C-424/22, WN przeciwko Santander Bank Polska S.A.).

Z kolei ostatnie z postawionych przez bank pytań nie stanowi istotnego problemu prawnego. Można jedynie przypomnieć, że w wyroku TSUE z 7 grudnia 2023 r., C-140/22, SM i KM przeciwko mBank S.A., stwierdzono, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 „należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, iż umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać: stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z drugiej – konsekwencji tego uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną”. Wykładnia prawa unijnego dokonana przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przesądza zatem, że na postawione przez skarżącego pytanie należy odpowiedzieć negatywnie.

Jako drugą przyczynę kasacyjną skarżący wskazał potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Stwierdził, że w orzecznictwie sądów powszechnych ujawniły się rozbieżności, które dotyczą „przede wszystkim odmiennej oceny umów kredytu pod względem spełnienia przez nie wymogów określonych w art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Pr. bank., a więc zachowania wszystkich elementów przedmiotowo istotnych w zakresie oznaczenia kwoty i waluty kredytu” (s. 7 skargi). Istota tych wątpliwości, opisanych na s. 7-9 skargi, sprowadza się do

tego, czy o charakterze kredytu jako kredytu denominowanego albo indeksowanego powinno decydować to, że zobowiązanie kredytowe jest oznaczone w określonej walucie (w przypadku kredytu denominowanego – walucie obcej), natomiast uzgodnienie dotyczące wypłaty i spłat kredytu, dokonywanych w walucie krajowej, odnosi się jedynie do sposobu wykonania zobowiązania. Z tej części motywów wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania można wnosić, że potrzebę usunięcia dostrzeżonej w orzecznictwie rozbieżności, polegającej na odmiennej kwalifikacji umów przez sądy powszechne, bank wiązał z tym, że w razie stwierdzenia abuzywności bliżej określonych postanowień umów kredytów denominowanych „niektóre sądy *a priori* przyjmują założenie o nieważności umów kredytów denominowanych w walucie obcej” (s. 8 skargi).

Potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (zob. postanowienia SN z: 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09 oraz 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17). Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna natomiast zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w relewantny prawnie sposób (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15).

Sens odnoszenia się do wskazanej przez bank rozbieżności orzecznictwa może być wiązany z powstaniem wątpliwości – ujętej w cytowanym wyżej fragmencie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania – co do skutków uznania postanowień związanych z denominacją kredytu za klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.p.c., a ściślej – upadku umowy zakwalifikowanej jako umowa kredytu denominowanego. W związku z tym należy zauważyć, że rozbieżność kwalifikacji, nawet gdyby w istocie istniała (a nie była jedynie rzadkimi ekscesami orzeczniczymi), współcześnie nie ma już upatrywanego

przez bank znaczenia praktycznego. Brak spójności orzecznictwa przestaje mieć znaczenie prawne wtedy, gdy po jego wystąpieniu wydana zostanie w danym przedmiocie uchwała Sądu Najwyższego działającego w poszerzonym składzie (zob. postanowienie SN z 31 maja 2023 r., I CSK 3360/22). To samo tyczy się sytuacji, w której uchwała tego rodzaju rozstrzyga wątpliwości co do kierunku wykładni przepisów prawa, które wcześniej budziły poważne wątpliwości – rolą Sądu Najwyższego jest bowiem m.in. zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych (art. 1 pkt 1 u.s.n.). W związku z tym, wobec treści przywołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej – z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, dostrzegana przez bank rozbieżność orzecznictwa oraz wątpliwości co do wykładni przepisów prawa przestały mieć znaczenie. Kwestia skutków uznania postanowień związanych zarówno z denominacją, jak i indeksacją kredytu za klauzule niedozwolone, została już bowiem rozstrzygnięta.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia..

[SOP]

[ms]